ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 15ης Μαΐου 2003 *

Στην υπόθεση C-160/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Sozialgericht Leipzig (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Karen Mau

και

Bundesanstalt für Arbeit,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 3 και 4 της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητος του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35), καθώς και του άρθρου 141 ΕΚ,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Wathelet, πρόεδρο τμήματος, C. W. A. Timmermans, D. A. O. Edward (εισηγητή), P. Jann και S. von Bahr, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον W.-D. Plessing και την B. Muttelsee-Schön,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους J. Sack και H. Kreppel,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της K. Mau, εκπροσωπουμένης από τον K. Schurig, Rechtsanwalt, της Γερμανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον W.-D. Plessing, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον J. Sack, κατά τη συνεδρίαση της 2ας Μαΐου 2002,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Ιουλίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 30ής Μαρτίου 2001, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Απριλίου 2001, το Sozialgericht Leipzig υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, έξι προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 3 και 4 της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35), καθώς και του άρθρου 141 ΕΚ.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της K. Mau και του Bundesanstalt für Arbeit (ομοσπονδιακού γραφείου εργασίας), σχετικά με την καταβολή χρηματικού ποσού λόγω αφερεγγυότητας του εργοδότη («Insolvenzgeld»).

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

3 Η οδηγία 80/987 σκοπό έχει να εξασφαλίσει στους μισθωτούς ένα κατώτατο κοινοτικό όριο προστασίας σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, υπό την επιφύλαξη των ευνοϊκότερων διατάξεων που υφίστανται στα κράτη μέλη. Προς τούτο, προβλέπει, μεταξύ άλλων, ειδικές εγγυήσεις για την καταβολή μη εισπραχθεισών αμοιβών των εργαζομένων αυτών.

4 Το άρθρο 2 της οδηγίας 80/987 προβλέπει:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσης οδηγίας, ένας εργοδότης θεωρείται ότι ευρίσκεται σε κατάσταση αφερεγγυότητος:

α) αν έχει ζητηθεί η έναρξη διαδικασίας προβλεπομένης από τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, κατά της περιουσίας του εργοδότη με σκοπό τη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του, και η οποία επιτρέπει να ληφθούν υπόψη απαιτήσεις αναφερόμενες στο άρθρο 1, παράγραφος 1,

και

β) η αρμόδια αρχή δυνάμει των ανωτέρω νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων:

— είτε αποφάσισε την έναρξη της διαδικασίας,

— είτε διεπίστωσε ότι η επιχείρηση ή η εγκατάσταση του εργοδότη έκλεισε οριστικά και ότι η ανεπάρκεια των διαθεσίμων ενεργητικών στοιχείων δεν δικαιολογεί την έναρξη της διαδικασίας.

2. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών να διατυπώνουν ορισμούς των εννοιών "μισθωτός", "εργοδότης", "αμοιβή εργασίας", "κεκτημένο δικαίωμα" και "δικαίωμα προσδοκίας".»

Το άρθρο 3 της οδηγίας 80/987 ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε ορισμένοι οργανισμοί εγγυήσεως να διασφαλίζουν, με την επιφύλαξη του άρθρου 4, την πληρωμή των ανεξοφλήτων απαιτήσεων των μισθωτών που προέρχονται από συμβάσεις εργασίας ή από σχέσεις εργασίας και αφορούν την αμοιβή για περίοδο πριν μίαν ορισμένη ημερομηνία.

2. Η ημερομηνία της παραγράφου 1 είναι κατ' επιλογή των κρατών μελών:

— είτε η ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητος του εργοδότη,

— είτε η ημερομηνία γνωστοποιήσεως της απολύσεως του μισθωτού, που πραγματοποιείται λόγω της αφερεγγυότητος του εργοδότη,

— είτε η ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητος του εργοδότη ή της λύσεως της συμβάσεως εργασίας ή της παύσεως της σχέσεως εργασίας του εν λόγω μισθωτού, λόγω αφερεγγυότητος του εργοδότη.»

6 Το άρθρο 4 της οδηγίας 80/987 προβλέπει:

«1. Τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να περιορίζουν την σύμφωνα με το άρθρο 3 υποχρέωση προς πληρωμή των οργανισμών εγγυήσεως.

2. Όταν τα κράτη μέλη κάνουν χρήση της ευχέρειας της παραγράφου 1, πρέπει:

— στην πρώτη περίπτωση του άρθρου 3, παράγραφος 2, να διασφαλίζουν την πληρωμή των ανεξοφλήτων απαιτήσεων για αμοιβές των τριών τελευταίων μηνών της συμβάσεως εργασίας ή της σχέσεως εργασίας που περιλαμβάνονται σε μία περίοδο έξι μηνών πριν την ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητος του εργοδότη,

— στη δεύτερη περίπτωση του άρθρου 3, παράγραφος 2, να διασφαλίζουν την πληρωμή ανεξοφλήτων απαιτήσεων για αμοιβές των τριών τελευταίων μηνών της συμβάσεως εργασίας ή της σχέσεως εργασίας που προηγούνται της ημερομηνίας γνωστοποιήσεως της απολύσεως του μισθωτού, που οφείλεται στην αφερεγγυότητα του εργοδότη,

— στην τρίτη περίπτωση του άρθρου 3, παράγραφος 2, να διασφαλίζουν την πληρωμή ανεξοφλήτων απαιτήσεων για αμοιβές των 18 τελευταίων μηνών της συμβάσεως εργασίας ή της σχέσεως εργασίας που προηγούνται της ημερομηνίας επελεύσεως της αφερεγγυότητος του εργοδότη ή της ημερομηνίας λύσεως της συμβάσεως εργασίας ή παύσεως της σχέσεως εργασίας του μισθωτού, εξ αιτίας της αφερεγγυότητος του εργοδότη. Στην περίπτωση αυτή, τα κράτη μέλη δύνανται να περιορίσουν την υποχρέωση πληρωμής απαιτήσεων για αμοιβές μιας περιόδου το πολύ οκτώ εβδομάδων ή περισσοτέρων τμηματικών περιόδων, που έχουν συνολικά την αυτή διάρκεια.

3. Ωστόσο, τα κράτη μέλη δύνανται να καθορίσουν ένα ανώτατο όριο στη διασφάλιση πληρωμής ανεξοφλήτων απαιτήσεων των μισθωτών, για να αποφευχθεί η καταβολή ποσών πέρα από τα πλαίσια της κοινωνικής σκοπιμότητος της παρούσης οδηγίας.

Όταν τα κράτη μέλη κάνουν χρήση αυτής της ευχέρειας, ανακοινώνουν στην Επιτροπή τις μεθόδους σύμφωνα με τις οποίες καθορίζουν το ανώτατο όριο.»

Η εθνική ρύθμιση

7 Οι διατάξεις του άρθρου 183 του Sozialgesetzbuch III (γερμανικού κώδικα κοινωνικής ασφαλίσεως, βιβλίο III), της 24ης Μαρτίου 1997 (BGBl. 1997 I, σ. 594, στο εξής: SGB III), αποβλέπουν στη μεταφορά της οδηγίας 80/987 στο γερμανικό δίκαιο. Το άρθρο αυτό, όπως τροποποιήθηκε με τον πρώτο τροποποιητικό του SGB III νόμο, της 16ης Δεκεμβρίου 1997 (BGBl. 1997 I, σ. 2970), φέρει τον τίτλο «Αξίωση των μισθωτών εργαζομένων» και ορίζει στις παραγράφους 1 και 2:

«1. Οι εργαζόμενοι έχουν αξίωση επί της καταβολής χρηματικού ποσού λόγω αφερεγγυότητας του εργοδότη εάν

1) κατά την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως,

2) κατά την απόρριψη της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως ελλείψει πτωχευτικής περιουσίας, ή

3) σε περίπτωση οριστικής παύσης της επαγγελματικής δραστηριότητας της επιχείρησης στην ημεδαπή, εφόσον δεν υποβλήθηκε αίτηση για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως και δεν τίθεται προφανώς θέμα ευδοκιμήσεως της διαδικασίας ελλείψει πτωχευτικής περιουσίας,

(επέλευση της αφερεγγυότητας του εργοδότη) έχουν ακόμη αξίωση επί της καταβολής μισθών για τους τρεις μήνες της σχέσεως εργασίας που προηγήθηκαν της ημερομηνίας αυτής. Η αξίωση επί της καταβολής μισθών περιλαμβάνει κάθε αξίωση επί αμοιβής, η οποία πηγάζει από τη σχέση εργασίας.

2. Εάν ο εργαζόμενος δεν έλαβε γνώση της επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη και εξακολούθησε ή άρχισε να εργάζεται, έχει αξίωση επί της καταβολής μισθών βάσει της σχέσεως εργασίας για τους τρεις μήνες που προηγήθηκαν της ημερομηνίας κατά την οποία έλαβε γνώση της επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη.»

Το ιστορικό της διαφοράς και τα προδικαστικά ερωτήματα

8 Η διαφορά της κύριας δίκης αφορά την καταβολή χρηματικού ποσού λόγω αφερεγγυότητας του εργοδότη («Insolvenzgeld»).

9 Την 1η Νοεμβρίου 1997, η K. Mau άρχισε να εργάζεται στην εταιρία Planungsbüro Franz-Josef Holschbach GmbH, με έδρα το Böhlitz-Ehrenberg (Γερμανία), ως διπλωματούχος μηχανικός σε θέματα χωροταξίας, με ακαθάριστες μηνιαίες αποδοχές ύψους 3 200 γερμανικών μάρκων (DEM). Μετά την 1η Ιανουαρίου 1999, η K. Mau δεν έλαβε καμία αμοιβή από τον εργοδότη της.

10 Από τις 16 Σεπτεμβρίου μέχρι τις 29 Δεκεμβρίου 1999, η K. Mau υπήγετο στις διατάξεις περί απαγορεύσεως της απασχολήσεως σύμφωνα με τα άρθρα 3, παράγραφος 2, και 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του Mutterschutzgesetz (νόμος περί προστασίας της μητρότητας). Κατά το χρονικό αυτό διάστημα, η K. Mau έλαβε από τον ασφαλιστικό της φορέα επίδομα μητρότητας ποσού 25 DEM ημερησίως, ήτοι συνολικά 1 575 DEM. Ο τοκετός έλαβε χώρα στις 3 Νοεμβρίου 1999.

11 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι κατά το χρονικό αυτό διάστημα η K. Mau εξακολουθούσε να έχει, κατά το γερμανικό δίκαιο, αξίωση καταβολής του μισθού της από τον εργοδότη της, μειωμένου, εντούτοις, κατά το ποσό του ως άνω επιδόματος μητρότητας.

12 Από τις 30 Δεκεμβρίου 1999, η K. Mau βρισκόταν σε γονική άδεια και ελάμβανε επίδομα ανατροφής τέκνου, σύμφωνα με τον Bundeserziehungsgeldgesetz (ομοσπονδιακό νόμο περί επιδόματος ανατροφής τέκνου). Η K. Mau είχε την πρόθεση να λάβει συνολικά τρία έτη άδειας για την ανατροφή του τέκνου της. Σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο, κατά τη χρονική αυτή περίοδο η απασχόλησή της εξακολουθούσε να υφίσταται, καίτοι οι κύριες υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν (υποχρέωση εργασίας και αμοιβής) είχαν ανασταλεί.

13 Στις 14 Δεκεμβρίου 1999, η K. Mau άσκησε αγωγή ενώπιον του Arbeitsgericht Leipzig (Γερμανία) με αίτημα την καταβολή των οφειλόμενων μισθών για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου μέχρι 29 Δεκεμβρίου 1999, ήτοι συνολικό ακαθάριστο ποσό 22 669,73 DEM. Με απόφαση που εκδόθηκε, κατόπιν ερημοδικίας του εργοδότη, στις 7 Ιανουαρίου 2000 και διορθώθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2000, το Arbeitsgericht Leipzig έκανε δεκτό το αίτημα.

14 Με έγγραφο της 16ης Δεκεμβρίου 1999, το οποίο παρελήφθη από το Amtsgericht Leipzig (Γερμανία) στις 27 Δεκεμβρίου 1999, η Deutsche Angestelltenkrankenkasse (ασφαλιστικός φορέας για μισθωτούς) υπέβαλε αίτηση, με την ιδιότητα του οργα-

νισμού που εισπράττει το σύνολο των ασφαλιστικών εισφορών, για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως κατά του εργοδότη της K. Mau, λόγω οφειλόμενων ασφαλιστικών εισφορών. Με διάταξη της 23ης Ιουνίου 2000, το εν λόγω δικαστήριο απέρριψε την αίτηση ελλείψει πτωχευτικής περιουσίας του εργοδότη.

15 Από τον φάκελο προκύπτει ότι η K. Mau ζήτησε, κατ' αρχάς ως συντηρητικό μέτρο, από το Bundesanstalt für Arbeit, πιο συγκεκριμένα από το Arbeitsamt Leipzig (Γραφείο εργασίας του Leipzig), την καταβολή χρηματικού ποσού λόγω αφερεγγυότητας του εργοδότη, χωρίς να γνωρίζει εάν είχε κινηθεί η διαδικασία συλλογικής ικανοποιήσεως κατά του εργοδότη. Μόνο μετά από επανειλημμένες αιτήσεις παροχής πληροφοριών, το Amtsgericht Leipzig γνωστοποίησε στην K. Mau τη διάταξή του της 23ης Ιουνίου 2000. Κατόπιν σχετικού αιτήματος, η K. Mau διευκρίνισε στις 21 Αυγούστου 2000 ότι ζητούσε την καταβολή χρηματικού ποσού για το χρονικό διάστημα από 1ης Οκτωβρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1999.

16 Μετά την απόρριψη της αιτήσεώς της με απόφαση της 28ης Αυγούστου 2000, η K. Mau υπέβαλε ένσταση κατά της αποφάσεως αυτής, η οποία επίσης απορρίφθηκε. Κατόπιν αυτού, η K. Mau άσκησε προσφυγή ενώπιον του Sozialgericht Leipzig.

17 Διατηρώντας αμφιβολίες ως προς το συμβατό της εθνικής νομοθεσίας με το σχετικό εφαρμοστέο κοινοτικό δίκαιο, ιδίως δε με την οδηγία 80/987, το Sozialgericht Leipzig αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Καθορίζει το άρθρο 183, παράγραφος 1, του SGB III ορισμένη ημερομηνία κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητος του εργοδότη;

2) Περιόρισε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εγκύρως, σύμφωνα με το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας, την υποχρέωση του Bundesanstalt für Arbeit προς πληρωμή;

3) Υπέχει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας έναντι της προσφεύγουσας υποχρέωση αποζημιώσεως λόγω πλημμελούς μεταφοράς της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη;

4) Εμμένει το Δικαστήριο στην άποψή του κατά την οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως κατά την εξέταση της χρονικής περιόδου αναφοράς;

5) Είναι ο προβλεπόμενος στο άρθρο 183, παράγραφος 1, του SGB III υπολογισμός της χρονικής περιόδου για την καταβολή του χρηματικού ποσού λόγω αφερεγγυότητας συμβατός με το άρθρο 141 ΕΚ;

6) Σε περίπτωση αιτούντων που βρίσκονται σε γονική άδεια, είναι η προτεραία της ενάρξεως της αδείας η ημερομηνία που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

18 Τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν, εν μέρει, την ερμηνεία της εθνικής νομοθεσίας και την εκτίμηση του συμβατού της με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου.

Κατά πάγια νομολογία (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Ιανουαρίου 1997, C-134/95, USSL n° 47 di Biella, Συλλογή 1997, σ. I-195, σκέψη 17, και της 3ης Φεβρουαρίου 2000, C-228/98, Δούνιας, Συλλογή 1998, σ. I-577, σκέψη 36), το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί παρόμοιων ερωτημάτων και, κατά συνέπεια, επιβάλλεται, προκαταρκτικώς, να διευκρινισθεί το αντικείμενο της παρούσας αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

19 Από τον φάκελο προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο αντιμετωπίζει, κατ' ουσίαν, δύο ζητήματα. Το πρώτο αφορά τον τρόπο υπολογισμού της χρονικής περιόδου κατά την οποία τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν την ικανοποίηση ανεξόφλητων απαιτήσεων των μισθωτών (στο εξής: χρονική περίοδος εγγυήσεως). Το δεύτερο άπτεται των εννόμων συνεπειών που απορρέουν από το γεγονός ότι ο κατά την εθνική νομοθεσία τρόπος υπολογισμού της εν λόγω χρονικής περιόδου δεν αντιστοιχεί στον απαιτούμενο από το κοινοτικό δίκαιο.

20 Επιβάλλεται να εξεταστούν τα δύο αυτά ζητήματα, πριν δοθεί συγκεκριμένη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα.

Επί του τρόπου υπολογισμού της χρονικής περιόδου εγγυήσεως

21 Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 80/987, η χρονική περίοδος εγγυήσεως τοποθετείται πριν από μια καταληκτική ημερομηνία, την οποία τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να επιλέξουν μεταξύ τριών ημερομηνιών που απαριθμούνται στη δεύτερη παράγραφο του εν λόγω άρθρου. Όπως ισχυρίστηκε και η Γερμανική Κυβέρνηση με τις γραπτές της παρατηρήσεις, από τη γερμανική νομοθεσία προκύπτει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επέλεξε, κατά τη

μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 80/987, την πρώτη προτεινόμενη καταληκτική ημερομηνία, ήτοι εκείνη της επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη.

22 Όσον αφορά το ζήτημα καθορισμού της ημερομηνίας κατά την οποία επέρχεται η αφερεγγυότητα του εργοδότη, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι πρόκειται για την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών (αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 1997, C-94/95 και C-95/95, Bonifaci κ.λπ. και Berto κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-3969, σκέψεις 42 και 44, καθώς και C-373/95, Maso κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-4051, σκέψεις 52 και 54).

23 Πάντως, το άρθρο 4 της οδηγίας 80/987 επιτρέπει στα κράτη μέλη να περιορίζουν τη χρονική περίοδο εγγυήσεως και, κατά συνέπεια, τη σχετική υποχρέωση των οργανισμών εγγυήσεως προς πληρωμή, με την προϋπόθεση, εντούτοις, ότι εξασφαλίζουν πάντοτε ένα κατώτατο όριο εγγυήσεως, οι επιμέρους ρυθμίσεις του οποίου εξαρτώνται από την ημερομηνία που επελέγη στο πλαίσιο του άρθρου 3, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας.

24 Συναφώς, το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 80/987 επιβάλλει στα κράτη μέλη, τα οποία επέλεξαν την ημερομηνία της επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη ως καταληκτική ημερομηνία, πριν από την οποία τοποθετείται η χρονική περίοδος εγγυήσεως, να διασφαλίζουν την ικανοποίηση των ανεξοφλήτων απαιτήσεων για αμοιβές των τριών τελευταίων μηνών της συμβάσεως εργασίας ή της σχέσεως εργασίας που περιλαμβάνονται εντός των έξι μηνών που προηγήθηκαν της ως άνω ημερομηνίας.

25 Κατά συνέπεια, στην περίπτωση της K. Mau και ανεξαρτήτως του αν η χρονική περίοδος εγγυήσεως περιορίστηκε εγκύρως στο γερμανικό δίκαιο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4 της οδηγίας 80/987, η εν λόγω οδηγία απαιτεί από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να εξασφαλίσει τουλάχιστον την ικανοποίηση των ανεξοφλήτων απαιτήσεων της K. Mau για τους τρεις τελευταίους μήνες της σχέσεως εργασίας που περιλαμβάνονται στους έξι μήνες προ της 27ης Δεκεμβρίου 1999, ημερομηνίας υποβολής της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής

ικανοποιήσεως των πιστωτών και, κατά συνέπεια, επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη της K. Mau, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987.

26 Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει, εντούτοις, ότι η ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987 πρέπει να καθοριστεί σύμφωνα με τον ορισμό της έννοιας αυτής που δίδεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 80/987. Συνεπώς, η αφερεγγυότητα του εργοδότη δεν επέρχεται κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών, αλλά κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως επί της αιτήσεως αυτής.

27 Πράγματι, κατά την εν λόγω κυβέρνηση, η οδηγία 80/987 εκκινεί από την αρχή ότι υφίσταται μία ενιαία έννοια της «επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη», η οποία ορίζεται στο άρθρο 2 της οδηγίας και, κατά συνέπεια, εφαρμόζεται ομοίως στο πλαίσιο του άρθρου 3 αυτής.

28 Συναφώς, επιβάλλεται να υπενθυμισθεί ότι το Δικαστήριο διευκρίνισε, στις σκέψεις 42 της προαναφερθείσας αποφάσεως Bonifaci κ.λπ. και Berto κ.λπ., καθώς και 52 της προαναφερθείσας αποφάσεως Maso κ.λπ., τους λόγους για τους οποίους η έννοια της «επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη», κατά τα άρθρα 3, παράγραφος 2, και 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987, δεν πρέπει να ερμηνεύεται με βάση την έννοια της αφερεγγυότητας, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 της οδηγίας.

29 Η Γερμανική Κυβέρνηση εκτιμά, πάντως, ότι οι εν λόγω αποφάσεις εκδόθηκαν στο πλαίσιο διαδικασιών συλλογικής ικανοποιήσεως κατά το ιταλικό δίκαιο. Στηριζόμενη στο γεγονός ότι στο ιταλικό δίκαιο η χρονική περίοδος εγγυήσεως περιορίζεται εντός ορίου δώδεκα μηνών που προηγούνται της ημερομηνίας αναφοράς, ενώ στη γερμανική νομοθεσία τέτοιο όριο δεν έχει προβλεφθεί, η Γερμανική Κυβέρνηση

καταλήγει ότι πρόκειται για διαφορετικά πλαίσια και χωριστές έννομες τάξεις, που δεν θα μπορούσαν να υπαχθούν στην ίδια ερμηνεία της οδηγίας 80/987.

30 Επ' αυτού, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η οδηγία 80/987 δεν περιέχει καμία ένδειξη ως προς το ότι η ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη μπορεί να εξαρτάται από το εκάστοτε εθνικό νομικό πλαίσιο. Αντιθέτως, πρόκειται για έννοια του κοινοτικού δικαίου, η οποία πρέπει να ερμηνεύεται ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη. Το γεγονός ότι το Δικαστήριο παρέπεμψε με τις προαναφερθείσες αποφάσεις Bonifaci κ.λπ. και Berto κ.λπ., καθώς και Maso κ.λπ., στα περιστατικά των συγκεκριμένων υποθέσεων δεν συνεπάγεται ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, στην οποία κατέληξε το Δικαστήριο με τις αποφάσεις αυτές, δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής σε παρόμοιες καταστάσεις εντός άλλων κρατών μελών.

31 Τέλος, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία ως ημερομηνία «επελεύσεως της αφερεγγυότητας» λαμβάνεται εκείνη της υποβολής της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών, θα είχε αρνητικές συνέπειες στη Γερμανία τόσο για τους κοινωνικούς εταίρους, όσο και, γενικότερα, για τη συνολική οικονομική κατάσταση. Συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι δεν θα ήταν διατεθειμένοι να εργαστούν μετά την υποβολή της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως, δεδομένου ότι τα δικαιώματά τους θα διασφαλίζονταν μόνο μέχρι αυτού του χρονικού σημείου. Εξάλλου, το περιθώριο ελιγμών των δικαστικών εκκαθαριστών θα περιοριζόταν σημαντικά και η εξυγίανση της αντιμετωπίζουσας δυσχέρειες επιχειρήσεως θα καθίστατο σχεδόν αδύνατη, καίτοι αποτελεί έναν από τους στόχους της γερμανικής νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας.

32 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι η οδηγία 80/987, όπως προβλέπει το άρθρο 9 αυτής, δεν περιορίζει την ευχέρεια των κρατών μελών να εφαρμόζουν ή να θεσπίζουν ευνοϊκότερες νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις για τους μισθωτούς. Εναπόκειται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, αν το κρίνει σκόπιμο, να αυξήσει κατά τρόπο πρόσφορο τη διάρκεια της χρονικής περιόδου εγγυήσεως.

Επί των εννόμων συνεπειών που απορρέουν από το γεγονός ότι ο κατά την εθνική νομοθεσία τρόπος υπολογισμού της χρονικής περιόδου εγγυήσεως δεν αντιστοιχεί στον απαιτούμενο από το κοινοτικό δίκαιο

33 Σύμφωνα με τη διάταξη περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι ο κατά τη γερμανική νομοθεσία τρόπος υπολογισμού της χρονικής περιόδου εγγυήσεως παρουσιάζει διαφορές και, για τον λόγο αυτό, δεν είναι συμβατός με τον απαιτούμενο από το κοινοτικό δίκαιο, καθόσον η ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη καθορίστηκε κατά τρόπο μη συμβατό με την οδηγία 80/987. Πράγματι, κατά το άρθρο 183 του SGB III, σύμφωνα με το οποίο ως ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη λαμβάνεται εκείνη της εκδόσεως αποφάσεως επί της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών, η χρονική περίοδος εγγυήσεως στη διαφορά της κύριας δίκης εκτείνεται από τις 23 Μαρτίου μέχρι τις 22 Ιουνίου 2000, ενώ, σύμφωνα με την οδηγία 80/987, η οποία λαμβάνει την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως αυτής ως αφετηρία της χρονικής περιόδου εγγυήσεως, η τελευταία εκτείνεται από τις 27 Σεπτεμβρίου μέχρι τις 26 Δεκεμβρίου 1999.

34 Στην περίπτωση αυτή, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξασφαλίζει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, την πλήρη αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου, όταν εκδίδει απόφαση επί εκκρεμούς ενώπιόν του διαφοράς.

35 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, η απορρέουσα από οδηγία υποχρέωση των κρατών μελών να επιτύχουν το αποτέλεσμα που αυτή επιδιώκει, καθώς και το καθήκον που έχουν δυνάμει του άρθρου 10 ΕΚ να λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίσει την εκπλήρωση της υποχρεώσεως αυτής, επιβάλλονται σε όλες τις αρχές των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των δικαστηρίων στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους (αποφάσεις της 10ης Απριλίου 1984, 14/83, Von Colson και Kamann, Συλλογή 1984, σ. 1891, σκέψη 26, και της 25ης Φεβρουαρίου 1999, C-131/97, Carbonari κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-1103, σκέψη 48).

36 Κάθε φορά που εθνικό δικαστήριο καλείται να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο, είτε πρόκειται για προγενέστερες είτε για μεταγενέστερες της οδηγίας διατάξεις, οφείλει να πράξει τούτο, κατά το μέτρο του δυνατού, υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της οδηγίας, ώστε να επιτευχθεί το αποτέλεσμα που αυτή επιδιώκει, συμμορφούμενο έτσι προς το άρθρο 249, τρίτο εδάφιο, ΕΚ (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-106/89, Marleasing, Συλλογή 1990, σ. I-4135, σκέψη 8· της 16ης Δεκεμβρίου 1993, C-334/92, Wagner Miret, Συλλογή 1993, σ. I-6911, σκέψη 20, και της 10ης Φεβρουαρίου 2000, C-270/97 και C-271/97, Deutsche Post, Συλλογή 2000, σ. I-929, σκέψη 62).

37 Εν προκειμένω, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι το εθνικό δικαστήριο κρίνει ότι δεν είναι δυνατό να προχωρήσει σε ερμηνεία του άρθρου 183 του SGB III, σχετικά με την ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη, που να είναι συμβατή με την οδηγία 80/987. Φρονεί, πάντως, ότι, αν στην έννοια της «σχέσεως εργασίας» κατά την οδηγία 80/987, μπορεί να δοθεί η ερμηνεία ότι δεν περιλαμβάνει τις χρονικές περιόδους κατά τις οποίες η σχέση εργασίας είχε ανασταλεί λόγω γονικής άδειας, η χρονική περίοδος εγγυήσεως θα κάλυπτε τους τρεις μήνες που προηγήθηκαν της 30ής Δεκεμβρίου 1999, ημερομηνίας από την οποία η K. Mau έτυχε της άδειας αυτής. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το εθνικό δικαστήριο θα μπορούσε να δεχθεί το αίτημά της, χωρίς να καταστεί αναγκαίο να εξετάσει το ζήτημα της ενδεχόμενης άμεσης εφαρμογής της οδηγίας 80/987, ούτε το ζήτημα της ευθύνης του κράτους.

38 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται να ερμηνευθεί η έννοια της «σχέσεως εργασίας» κατά τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας 80/987.

Επί της έννοιας της «σχέσεως εργασίας» κατά τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας 80/987

39 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι πρόκειται για έννοια του κοινοτικού δικαίου, η οποία πρέπει να ερμηνεύεται ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη.

40 Πράγματι, η έννοια αυτή δεν περιλαμβάνεται στις απαριθμούμενες στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987 έννοιες, των οποίων ο ορισμός κατά το εθνικό δίκαιο δεν θίγεται από την οδηγία.

41 Εξάλλου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι όροι που αφορούν τον προσδιορισμό του κατώτατου κοινοτικού ορίου εγγυήσεως πρέπει να ερμηνευθούν κατά τρόπο ομοιόμορφο, προκειμένου να μη καταστεί άνευ αποτελέσματος η εναρμόνιση, έστω και μερική, που επιδιώκεται σε κοινοτικό επίπεδο (βλ. απόφαση της 14ης Ιουλίου 1998, C-125/97, Regeling, Συλλογή 1998, σ. I-4493, σκέψη 19). Δεδομένου ότι η έννοια της σχέσεως εργασίας αποτελεί στοιχείο αναγκαίο για τον καθορισμό της χρονικής περιόδου εγγυήσεως, απαιτεί ομοιόμορφη ερμηνεία σε κοινοτικό επίπεδο.

42 Κατά την ερμηνεία της έννοιας της σχέσεως εργασίας πρέπει να ληφθεί ιδιαιτέρως υπόψη η κοινωνική σκοπιμότητα της οδηγίας 80/987, η οποία έγκειται στη διασφάλιση ενός ελαχίστου ορίου προστασίας σε όλους τους εργαζομένους (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Regeling, σκέψη 20). Συνεπώς, δεν επιτρέπεται να ερμηνευθεί η εν λόγω έννοια κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν να παρακαμφθούν οι ελάχιστες εγγυήσεις του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας.

43 Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 76 των προτάσεών του, αυτή ακριβώς θα ήταν η περίπτωση εθνικής νομοθεσίας που θα επέτρεπε να συμπίπτουν «οι τρεις τελευταίοι μήνες της συμβάσεως εργασίας ή της σχέσεως εργασίας», κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 80/987, με χρονική περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας η σχέση εργασίας έχει ανασταλεί και δεν οφείλεται μισθός.

44 Συνεπώς, στην έννοια της «σχέσεως εργασίας», κατά τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας 80/987, πρέπει να δοθεί η ερμηνεία ότι δεν περιλαμβάνει τις χρονικές περιόδους κατά τις οποίες, από τη φύση τους, δεν είναι δυνατό να δημιουργηθούν ανεξόφλητες απαιτήσεις από μισθούς. Αποκλείονται, ως εκ τούτου, οι χρονικές περίοδοι κατά τη διάρκεια των οποίων η σχέση εργασίας αναστέλλεται λόγω γονικής άδειας, δεδομένου ότι τότε ουδεμία αμοιβή οφείλεται.

45 Με βάση τις προεκτεθείσες σκέψεις πρέπει να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα.

Επί του πρώτου και του τέταρτου ερωτήματος

46 Με τα ερωτήματα αυτά, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα άρθρα 3, παράγραφος 2, και 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν σε εθνική νομοθετική διάταξη, όπως το άρθρο 183, παράγραφος 1, του SGB III, η οποία καθορίζει ως ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη την ημερομηνία της εκδόσεως αποφάσεως επί της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως, και όχι εκείνη της υποβολής της αιτήσεως αυτής.

47 Από τη σκέψη 22 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι η κατά τα άρθρα 3, παράγραφος 2, και 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987 ημερομηνία της «επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη» πρέπει να ερμηνευθεί ως υποδηλούσα την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών.

48 Συνεπώς, τα άρθρα 3, παράγραφος 2, και 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική νομοθετική διάταξη, όπως το άρθρο 183, παράγραφος 1, του SGB III, η οποία καθορίζει ως ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη την ημερομηνία της εκδόσεως αποφάσεως επί της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών, και όχι εκείνη της υποβολής της αιτήσεως αυτής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

49 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας περιόρισε εγκύρως, σύμφωνα με το άρθρο 4 της οδηγίας 80/987, την υποχρέωση του Bundesanstalt für Arbeit προς πληρωμή.

50 Συναφώς, επιβάλλεται να υπενθυμισθεί ότι, ακόμη και αν ένα κράτος μέλος περιόρισε εγκύρως την εν λόγω υποχρέωση προς πληρωμή, οφείλει, εντούτοις, να εγγυάται την ικανοποίηση ανεξόφλητων απαιτήσεων για αμοιβές που αφορούν μια κατώτατη χρονική περίοδο εγγυήσεως. Στο πλαίσιο της προβλεπόμενης στο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 80/987 δυνατότητας, η οποία επελέγη από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, πρόκειται για τους τρεις τελευταίους μήνες της συμβάσεως εργασίας ή της σχέσεως εργασίας που περιλαμβάνονται εντός των έξι μηνών που προηγήθηκαν της ημερομηνίας υποβολής της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών.

51 Δεδομένου ότι η K. Mau ζητεί την καταβολή χρηματικού ποσού λόγω αφερεγγυότητας του εργοδότη μόνο για την περίοδο από 1ης Οκτωβρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1999, ήτοι για περίοδο που δεν αρχίζει πριν από την αφετηρία της απαιτούμενης από την οδηγία κατώτατης χρονικής περιόδου εγγυήσεως, το ερώτημα αν η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας περιόρισε εγκύρως την υποχρέωση προς πληρωμή δεν τίθεται εν προκειμένω και, κατά συνέπεια, παρέλκει η απάντηση επί του δευτέρου ερωτήματος.

Επί του έκτου ερωτήματος

52 Με το έκτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν στην έννοια της «σχέσεως εργασίας», κατά τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας 80/987, πρέπει να δοθεί η ερμηνεία ότι δεν περιλαμβάνει τις χρονικές περιόδους κατά τις οποίες, από τη φύση τους, δεν είναι δυνατό να δημιουργηθούν ανεξόφλητες απαιτήσεις από μισθούς, όπως τη χρονική περίοδο κατά την οποία η σχέση εργασίας αναστέλλεται λόγω γονικής άδειας και, για τον λόγο αυτό, ουδεμία απαίτηση αμοιβής δημιουργεί.

53 Από τις σκέψεις 39 έως 44 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση.

Επί του τρίτου και του πέμπτου ερωτήματος

54 Ενόψει των απαντήσεων που δόθηκαν στο πρώτο, τέταρτο και έκτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο και το πέμπτο ερώτημα. Ειδικότερα, όπως τονίστηκε στη σκέψη 37 της παρούσας αποφάσεως, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η ερμηνεία της έννοιας της «σχέσεως εργασίας», η οποία δίδεται στη σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως, επιτρέπει στο αιτούν δικαστήριο να επιλύσει την εκκρεμή ενώπιόν του διαφορά.

Επί των δικαστικών εξόδων

55 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 30ής Μαρτίου 2001 το Sozialgericht Leipzig, αποφαίνεται:

1) Τα άρθρα 3, παράγραφος 2, και 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική νομοθετική διάταξη, όπως το άρθρο 183, παράγραφος 1,

του Sozialgesetzbuch III (γερμανικού κώδικα κοινωνικής ασφαλίσεως, βιβλίο III), η οποία καθορίζει ως ημερομηνία επελεύσεως της αφερεγγυότητας του εργοδότη την ημερομηνία της εκδόσεως αποφάσεως επί της αιτήσεως για την κίνηση της διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών, και όχι εκείνη της υποβολής της αιτήσεως αυτής.

2) Στην έννοια της «σχέσεως εργασίας», κατά τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας 80/987, πρέπει να δοθεί η ερμηνεία ότι δεν περιλαμβάνει τις χρονικές περιόδους κατά τις οποίες, από τη φύση τους, δεν είναι δυνατό να δημιουργηθούν ανεξόφλητες απαιτήσεις από μισθούς. Αποκλείεται, συνεπώς, η χρονική περίοδος κατά την οποία η σχέση εργασίας αναστέλλεται λόγω γονικής άδειας και, για τον λόγο αυτό, ουδεμία απαίτηση αμοιβής δημιουργεί.

Wathelet Timmermans Edward

Jann von Bahr

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Μαΐου 2003.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

M. Wathelet